

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Установа адукацыі “Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М. Машэрава”

Кафедра выяўленчага мастацтва

ГІСТОРЫЯ МАСТАЦТВА БЕЛАРУСІ

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНЫЯ МАТЭРЫЯЛЫ

для студэнтаў спецыяльнасцей:

1-03 01 01 “Выяўленчае мастацтва”;

1-03 01 06-02 “Выяўленчае мастацтва і чарчэнне. Тэхналогія”;

1-15 02 01 “Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва (мастацкая кераміка)”

1-15 02 01 03 “Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва (мастацкая апрацоўка дрэва)”

Віцебск 2012

ЗМЕСТ ДЫСЦЫПЛІНЫ

1. УВОДЗІНЫ

Гістарычныя асаблівасці развіцця беларускага мастацтва. Асноўныя перыяды і іх агульныя характарыстыкі.

2. ДАХРЫСЦІЯНСКАЕ МАСТАЦТВА НА ТЭРЫТОРЫІ БЕЛАРУСІ.

Каменны век (5-3 тыс. да н.э.). Вырабы з косці, дрэва. Бронзавы век (кан. 3 тыс. да н.э. - 6 ст. да н.э.). Жалезны век (гарадзішчы, селішчы). Ідалы і "бабы" з дрэва і каменю. Вырабы з металу, керамікі, шкла.

3. МАСТАЦТВА СТАРАЖЫТНЫХ ЗЯМЕЛЬ БЕЛАРУСІ (9-13 СТСТ.).

Культавая архітэктура. Трансфармацыя візантыйскай традыцыі. Полацкая архітэктурная школа: сабор Св. Сафіі (11 ст.), царква Спаса (12 ст.) і інш. Благовешчанская царква ў Віцебску (12 ст.). Гродзенская Барысаглебская (Каложская) царква (12 ст.).

Абарончая архітэктура. Вежа-данжон у Камянцы /Белая вежа/ (1271-1289) і інш.

Жывапіс. Фрэскавы жывапіс. Роспісы царквы Спаса ў Полацку, Благовешчанскай царквы ў Віцебску і гродзенскай Барысаглебскай царквы.

Кніжная графіка. Мастацтва мініяцюры і шрыфту. "Тураўскае евангелле" (11 ст.), "Аршанскае евангелле" (кан. 12 - пач. 13 ст.) і інш.

Пластыка. Абразок "Канстанцін і Алена" (12 ст.) з Полацка, абразок з адбіткамі "Маці Боскай" і "Св. Пятра", абразок "Мікола і Стэфан" (абодва кан. 12 - пач. 13 ст.) з Мінску.

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва. Крыж Ефрасінні Полацкай работы Лазара Богшы (1161 г.).

4. БЕЛАРУСКАЕ МАСТАЦТВА 14-16 СТАГОДДЗЯЎ.

Замкавая архітэктура. Крэпасці ў Лідзе, Крэве. Замкі ў Навагрудку, Гродне, Полацку, Віцебску, Міры, Нясвіжы.

Культавая архітэктура. Храмы абарончага тыпу ў Сынкавічах (15 ст.), Маламажэйкаве (Мураванке), Супраслі (16 ст.). Касцёл у Ішкальдзі (15 ст.), у Камаі. Рэфармацкія храмы ў Заслаўі і Смаргоні.

Жывапіс. Фрэскавыя роспісы капліцы Св. Тройцы (15 ст.) ў Люблінскім замку і Дабравешчанскай царквы (16 ст.) Супрасльскага манастыра.

Іканапіс. Візантыйскія традыцыі ў іканапісе 14-15 стст. Абразы "Маці Боская Замілаванне" (14-15 стст.) з в. Маларыта, "Маці Боская Адзігітрыя Іерусалімскай" (15 ст.) з Пінску, "Маці Боская Адзігітрыя Смаленская" (кан. 15 - пач. 16 ст.) з в. Дубінец. Уздзеянне Адраджэння ў іканапісе 16 ст. Абразы іканастанса Сымонаўскай царквы ў Кажан-Гарадку ("Лука і Сымон",

"Павел і Іаан", "Іакаў і Іуда"). Стылевыя асаблівасці абраза "Параскева Пятніца".

Свецкі партрэт. Своеасаблівасць сармацкага партрэта. Партрэт Юрыя Радзівіла (2-ая пал. 16 ст.). Рэалістычнасць і псіхалагічныя характарыстыкі вобразаў у партрэтах Міхаіла Барысавіча (кан. 16 - пач. 17 ст.), Ежы Радзівіла (1590), Кацярыны Слуцкай (1580).

Графіка. "Тэраталагічны" ("Мсціжскае евангелле" і інш.) і "балканскі" стыль (Тураўскае, Шарашоўскае, Жыровіцкае евангеллі) у рукапісах 14-16 стст. Адыход ад візантыйскіх традыцый, узмацненне рэалістычных рыс у "Лаўрашаўскім евангелле" (пач. 14 ст.), "Радзівілаўскім летапісе" (кан. 15 ст.) і інш.

Творчая і асветніцкая дзейнасць беларускага першадрукара Ф. Скарыны (пражскі і віленскі перыяд). Дзейнасць Івана Федарава і Пятра Мсціслаўца. Творы Заблудаўскай друкарні і друкарні Мамонічаў у Вільні.

Скульптура. Пластыка малых форм (крыжы-энкаліпіены, абразкі, медальены). Кампазіцыі "Прамудрасць ствары сабе храм" і "Святы" (рызбяр Ананія з Пінску, кан. 15 - пач. 16 ст.). Рысы готыкі і рэнесансу ў беларускай скульптуры 14-16 стст. "Ганна" і "Такім" з в. Здзітава (сяр. 16 ст.), "Святы Гжэгаж" (пач. 16 ст.), "Апостал", "Кацярына", "Лізавета" (усе кан. 16 ст.) з Троіцкага касцела в. Шарашова, "Марыя з дзіцем" (кан. 16 ст.) з касцела Божага Цела г. Нясвіжа. Царская брама з в. Варанілавічы.

5. БЕЛАРУСКАЕ МАСТАЦТВА 17 – КАНЦА 18 СТАГОДДЗЯЎ.

Архітэктура. Гарадское будаўніцтва. Комплеке гандлевай плошчы з ратушай і гандлевымі радамі (Нясвіж).

Замкавае дойлідства. Замак у Смалянах пад Оршай, замкавыя комплексы у Гальшанах (1-ая пал. 17 ст.) і Любчы (пач. 17 ст.). Дом-крэпасць у Гайціюнішках.

Культая архітэктура. Пранікненне барока ў культуравае дойлідства. Касцел Божага Цела (1584-1593) ў Нясвіжы. Касцел брыгітак (1642-1651) у Гродне. Касцел кармелітаў у Глыбокім (заложаны ў 1654 г.).

Стыль барока ў будаўніцтве сядзіб І палацаў. Палацавы комплекс Храптовічаў у Шчорсах, рэзідэнцыя Сапегаў у Ружанах. Рысы "Віленскага барока". Сабор Св. Сафіі ў Полацку (арх. Я. Глаўбіц, 1738-1750 гг.).

Жывапіс. Роспіс Богаяўленскай царквы (кан. 1630-ых гг.) Куцеінскага манастыра каля Оршы, Троіцкай царквы (1691) Маркава манастыра ў Віцебску. Фрэскавыя роспісы Богаяўленскага сабора (1633-1636) ў Магілеве.

Роспісы касцела Св. Станіслава ў Магілеве (1765-1767 гг.), Нясвіжскага езуіцкага касцела Божага Цела (1751-1753 гг.).

Іканапіс. Абразы "Маці Боская Адзігітрыя Баркалабаўская" (1-ая пал. 17 ст.), "Тройца старазапаветная" (1-ая пал. 17 ст.) з в. Дастоева, "Раство Марыі" (1649) Пятра Яўсеевіча з Галынца, "Параскева з жыціем" (1659) з в. Бездеж.

Фалькларызацыя іканапісу (абразы "Павел і Іаан" (1700) з в. Юрцава, "Раство Хрыстова" (1746) з в. Латыгава і інш.). Уплыў заходнееўрапейскага мастацтва ("Цалаванне Іакіма і Ганны", "Пакланенне вешчуноў", "Аўрамій і Меркурый Смаленскія" (1723-1728 гг.) з в. Басценавічы.

Свецкі жывапіс. Партрэты Крыштафа Весялоўскага (1633-1645),

Грызельты Сапегі (1630-ыя гг.), Януша Радзівіла (1630-ыя гг.), Анджэя Казіміра Завішы (1676) і інш.

Партрэты Ігнація Завішы (1732), Януша Антонія Вішнявецкага (1750-ыя гг.).

Графіка. Дзейнасць друкарань у Вільні, Еўе, Куцейне. Гравер, друкар і картограф Тамаш Макоўскі (ілюстрацыі да "Гіпікі"). Творчасць Аляксандра Тарасевіча (афармленне "Разарыўма...", 1872-1877 гг.).

Друкарня Супрасльскага манастыра. Магілеўская граверная школа. Максім і Васіль Вашчанкі.

Скульптура. Рысы барока ў скульптуры 17 ст. Мемарыяльная пластыка. Надмагіллі Мікалая Крыштафа Радзівіла (Сіроткі), Крыштафа Мікалая Радзівіла (сына Сіроткі); еямейныя надмагіллі Мікалая Вольскага і яго жонкі Барбары, Паўла Сапегі і яго трох жонак, Льва Сапегі і яго жонак. Эпітафія Яна Рудаміна Дусяцкага. "Нізавое" барока ("Анел, які музыцыруе", "Анел з калонай", царскія брамы з Юр'еўскай і Троіцкай царквы Маркава манастыра ў Віцебску).

Мастацкае ўбранне касцела Францыска Ксаверыя ў Гродне (1737-1760 гг.). "Нізавое" барока.

6. МАСТАЦТВА БЕЛАРУСІ КАНЦА 18 - ПАЧАТКУ 20 СТАГОДДЗЯЎ БЕЛАРУСКАЕ МАСТАЦТВА 1-АЙ ПАЛОВЫ 19 СТ.

Жывапіс. Класіцызм у станковым жывапісе. Педагагічная і творчая дзейнасць Францішка Смуглевіча. "Уваход Балеслава Храбрага ў Кіеў", "Выбранне Пяста каралем", "Прысяга Т. Касцюшкі на Кракаўскім рынку", "Сяляне ў нацыянальных касцюмах". Педагагічная і творчая дзейнасць Яна Рустэма. "Аўтапартрэт", "Партрэт Станіслава Солтана".

Творчасць Іосіфа Аляшкевіча. "Партрэт Адама Чартарыйскага" (1810), "Групавы партрэт" (1813). Творчасць прыгоннага мастака Федара Тулава "Сямейны партрэт князеў Шахоўскіх".

Рамантызм. Валенцій Ваньковіч. "А. Міцкевіч на скале Аюдаг" (1828)", "Партрэт Адрэя Тавянскага", "Партрэт Караліны Тавянскай" (1837), "Партрэт Сапліцы".

Гістарычны жывапіс Яна Дамеля. "Вызваленне Касцюшкі з цямніцы", "Разбітыя войскі Напалеона на ратушнай плошчы ў Вільні. Творчасць Януарыя Сухадольскага. "Пераход арміі Напалеона цераз Бярэзіну" (1859).

Бытавы жанр. Канут Русецкі. "Жня" (1843), "Вербная надзея" (1847).

Іван Хруцкі - заснавальнік класічнага нацюрморта. "Кветкі і садавіна". "Партрэт жонкі", "Партрэт жонкі з дзецьмі".

Пейзажны жывапіс. Рэалістычныя тэндэнцыі і рысы рамантызму ў творах Вікенція Дмахоўскага. "На радзіме" (1843), "Начлег", "Асада крыжакамі крэпасці Пуня"

Графіка. Творчасць К. Бахматовіча, М. Кулешы, А. Бартэльса і інш. Графічныя пейзажы Напалеона Орды.

7. БЕЛАРУСКАЕ МАСТАЦТВА 2-ОЙ ПАЛОВЫ 19 СТ.

Жывапіс. Гістарычны жанр. Казімір Альхімовіч. "Пахаванне Гедэміна", "На этапе", "Пахаванне на Урале".

Бытавы жывапіс. Творчасць Н. Сілівановіча. "Аўтапартрэт у саламяным капелюшы", "Пастух са Свянцяншчыны" (1891), "Дзеці ў двары". К. Альхімовіч. "Жніво" (1869), "Дажынкi", "Найманне работнікаў" (1893).

Пейзаж. А. Гараўскі. "На радзіме", "Вечар у Мінскай губерні".

Творчая і педагагічная дзейнасць Ф. Рушчыца. "Зямля", "Млын", "Каля касцела".

Графіка. М. Андрыелі. ("Смерць Кейстута", "Вылазка паўстанцаў", "Каляднікі"). М. Мікешын (цыкл "Беларускія малюнкi" і інш). Творчасць С. Богуша-Сестржанцевіча ("Віленскае грамадства", "Размова", "У мястэчку", "На кірмашы", "У дарозе" і інш).

8. ВІЦЕБСКАЯ МАСТАЦКАЯ ШКОЛА І ЯЕ МЕСЦА Ў ГІСТОРЫІ КУЛЬТУРЫ БЕЛАРУСІ (КАНЕЦ 19-ПАЧАТАК 21 СТ.).

Мастацкае жыццё Паўночна-Заходняга краю (Вільна, Мінск, Віцебск) у канцы 19 - пачатку 20 стст. Мастацкая адукацыя на беларускіх землях. Дзейнасць І.П. Трутнева (Вільна), В. Мааса, А. Папова, Я. Кругера, Я. Кацэнбогена (Мінск), Ю. Пэна (Віцебск). Школа-студыя Ю. Пэна.

Мастацкае жыццё ў Беларусі ў 1917-1923 гг.

Творчая і педагагічная дзейнасць М. Шагалаў Віцебску (1918-1920 гг.). "Шагалаўскі перыяд" (1918-1919 гг.). Віцебскае народнае мастацкае вучылішча (канец 1918 - пачатак 1920 гг.).

Творчая і педагагічная дзейнасць К. Малевіча ў Віцебску (1919-1922 гг.). Перыяд дамінавання "УНОВНСА" (1919-1922 гг.). Віцебскія дзяржаўныя мастацкія майстэрні (1920 - канец 1922 г). Віцебскі мастацка-практычны інстытут (канец 1922 - жнівень 1923 г.).

Віцебск - цэнтр мастацкай адукацыі ў Беларусі (1923-1941 гг.). Віцебскі мастацкі тэхнікум (верасень 1923 - 1924 г.). Беларускі дзяржаўны мастацкі тэхнікум /вучылішча/ (1924-1941 гг.).

Віцебск у мастацкім жыцці Беларусі ў другой палове 20 - пачатку 21 ст. Віцебскае мастацка-графічнае педагагічнае вучылішча (1949-1959 гг.). Мастацка-графічны факультэт Віцебскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута (1959-1995 гг.), Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта (з 1995 г.).

9. РАЗВИТИЕ БЕЛОРУССКОГО ИСКУССТВА НАЧАЛА XX ВЕКА (1920 -1930гг.)

Условия формирования изобразительного искусства в первые годы советской власти. Всебелорусские художественные выставки 1925, 1927, 1929 гг. Историко-революционная тема в творчестве В. Волкова, М. Энде, М. Филипповича, Г. Виера и другие. Развитие темы труда в творчестве В. Волкова, М. Станюты, И. Ахремчика, П. Гавриленко, М. Моносзона и другие. Развитие пейзажного жанра -В. Белыницкий-Бируля, В. Кудревич и др.

Перемены в социальной жизни общества – рождение творческого метода социалистического реализма (1930-е гг.).

Творчество Я. Дроздовича. Художественно-краеведческий характер графики (историческая и фантастическая живопись). Творчество А. Киш, место наивного искусства в современной культуре.

Развитие станковой графики 1920 – 1930-х гг. (А. Астапович, А. Тычина, Е. Минин, Г. Змудинский, С. Юдовин, З. Горбовец).

Скульптура 1920 - 1930-х гг. (Творчество А. Грубэ, А. Бембеля, А. Глебова, З. Азгура, А. Бразера).

10. БЕЛОРУССКОЕ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОЕ ИСКУССТВО ПЕРИОДА 1940 – 1950-Х ГОДОВ

Изобразительное искусство периода Великой Отечественной войны (1941 - 1945). Живопись, графика и скульптура.

Живопись послевоенного времени (1946 – 1950-е годы). Образное выражение темы Великой Отечественной войны в творчестве П. Гавриленко, Е. Зайцева, В. Суховерхова, В. Волкова, Н. Воронова, В. Хрусталёва, В. Цвирко, А. Шибнёва, М. Моносзона и др. Решение темы труда (А. Волков, В. Жолток, Р. Кудревич, М. Савицкий, В. Громыко, А. Малишевский).

Скульптура послевоенного десятилетия (З. Азгур, А. Бембель, А. Глебов, С. Селинанов, М. Роберман).

11. ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ БЕЛОРУССКОГО ИСКУССТВА 1960 – 1970-Х ГГ.

Характеристика переломного периода – 1960 года. Становление «сурового стиля» в белорусской живописи. (Творчество Г. Ващенко, В. Сахненко, М. Савицкого, В. Стельмашонка, М. Данцига, Л. Щемелёва, В. Цвирко, А. Малишевского, М. Чепика и других авторов.).

Основные особенности в решении военно-исторической темы в 1960-е годы. (И. Ахремчик, И. Стасевич, М. Савицкий, В. Громыко).

Лирико-эпическое начало в белорусском пейзаже этого периода (В. Цвирко, В. Громыко, М. Данциг и др.).

Белорусская станковая живопись 1970-х гг. основные тенденции развития. (Творчество В. Сумарева, В. Стельмашонка, М. Чепика, В. Сахненко и др.).

Особенности развития станковой и книжной графики (1960 – 1970) гг. (А. Последович, Е. Лось, А. Кашкурович, Б. Заборов, Г. Поплавский и др.).

Основные тенденции в станковой скульптуре 1960 – 1970-х годов. (З. Азгур, А. Аникейчик, Г. Муромцев, Л. Гумилевский, А. Глебов, С. Селиханов).

12. ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ БЕЛОРУССКОГО ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО ИСКУССТВА В 1980 – ПЕРВОЕ ДЕСЯТИЛЕТИЕ XXI ВЕКА.

Особенности решения темы Великой Отечественной войны и

партизанского движения в творчестве М. Савицкого, Н. Залозного, М. Данцига, Г. Ващенко, П. Масленикова, Г. Туровской и других авторов этого периода.

Новые тенденции в решении темы современности. (З. Литвинова, М. Чепик, Н. Бущик, Ю. Пискун, Н. Селещук и др.).

Поиск национального своеобразия в творчестве А. Марочкина, Ф. Янушкевича, В. Товстика и др.

Основные проблемы развития станковой и книжной графики 1980 – 1990-х годов (А. Последович, А. Кашкурович, В. Шарангович, В. Савич, Н. Селещук, В. Славук и другие авторы).

Особенности развития станковой скульптуры 1980 – 1990-х годов (А. Аникейчик, А. Бембель, Л. Гумилевский, В. Слободчиков, А. Метлицкий, А. Шатерник, А. Гвоздики и др.).

Переломный этап в социальной и художественной жизни общества во второй половине 1980 – 1990-е гг.

Обострение экологической проблематики. (М. Савицкий, В. Шкарубо В. Шматов, А. Марочкин).

Влияние эстетики постмодернизма на изобразительное искусство 1980 - 1990-х годов. Рождение творческих объединений («Немига-17», «Галіна», «Форма», «Плюралис», «Бло», «Коми-Кон», «Штука», «4 – 63», «Бисмарк», художественное объединение «Квадрат» - в Витебске) и ряд других.

«Современный реализм» в творчестве Н. Селещука, Г. Скрипниченко, В. Губарева, Р. Вашкевича, Н. Залозной, И. Тишина, О. Сковородко, А. Соловьёва, В. Нестеренко, И. Лисицы и др.

Обращение живописцев к национальным корням и проблеме «малой родины» (Творчество Е. Батальонка, Н. Исаёнка, Б. Казакова, В. Марковца, Г. Скрипниченко, В. Уроднича, В. Шкарубо, Ф. Янушкевича и других авторов).

Основные тенденции развития белорусской станковой живописи 1980 – 2000-х годов.

ЛІТАРАТУРА

1. Архітэктурна Беларусі.- Мінск: Беларуская СЭ, 1982.
2. Архітэктурна Беларусі. Нарысы ва ўсходнеславянскім і еўрапейскім кантэксце. У 4 т.- Мінск; Беларуская навука, 2005.
3. Барока ў беларускай культуры і мастацтве.- Мінск: Беларуская навука, 2001.
4. Беларусь у малюнках Напалеона Орды. Другая палова 19 стагоддзя.- Мінск: Ураджай, 2001.
5. Витебск: Классика и Авангард. История Витебского художественного училища в документах Государственного архива Витебской области (1918-1923) / Состав: М.В. Пищуленок, Т.М. Свистунова, Т.В. Бувеч и др. – Витебск: УПП «Витебская областная типография», 2004. – 336 с.
6. Гісторыя беларускага мастацтва. У 6 т. - Мінск: Навука і тэхніка, 1987-1994.
7. Гравюры Францыска Скарыны.- Мінск: Беларусь, 1990.
8. Дробаў, Л.М. Беларускія мастакі 19 стагоддзя.- Мінск: Беларусь, 1971.
9. Дробаў, Л.Н. Сучасны беларускі партрэт / Л.Н. Дробаў. – Мінск: Беларусь, 1982. – 166.: ил.
10. Дробов, Л.Н. Великая Отечественная война в произведениях белорусской живописи / Л.Н. Дробов. – Минск: Наука и техника, 1987. – 39с.: ил.
11. Дробов, Л.Н. Живопись Белоруссии 19 - начала 20 вв.- Мінск: Вышэйшая школа, 1974.
12. Дробов, Л.Н. Живопись Белоруссии XIX – начала XX / Л.Н. Дробов. – Мн.: Выш. школа, 1974. – 336 с.: ил.
13. Дробов, Л.Н. Живопись Советской Белоруссии (1917 – 1975 гг.) / Л.Н. Дробов, под ред. А.С. Лиса. – Мн.: Выш. школа, 1979. – 304 с.: ил.
14. Елатомцева И.М. Очерки по истории белорусской советской станковой скульптуры.- Минск: Наука и техника, 1974.
15. Жывапіс Беларусі 12-18 стагоддзяў.- Мінск: Беларусь, 1980.
16. Зодчество Белоруссии 16- середины 17 в.- Минск: Навука і тэхніка, 1991.
17. Исаков, Г.П. Из истории коллекции Витебского музея современного искусства (1919-1941 гг.) // Веснік Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта.- 001.-№1/19/. С. 53-58.
18. Исаков, Г.П. О термине «Витебская художественная школа» // Дыялагічная прастора. Нацыі. Межы. Лесы.- Віцебск, 1999.-С. 53-59.
19. Исаков, Г.П. Формирование и становление художественных школ на Витебщине в конце XIX в. – 1941 г.: пособие / Г.П. Исаков. – Витебск: УО «ВГУ им. П.М. Машерова», 2009. – 113 с.
20. Исаков, Г.П. Художник-педагог Иван Михайлович Столяров // Искусство и культура, 2011.-№ 3 (3). – С.14-22
21. Исаков, Г.П. Ю.М. Пэн и М.З. Шагал: учитель и ученик // Веснік Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта.- 2001.- № 3/21/. С. 81-87.
22. Ісакаў, Г.П. Першыя гады дзейнасці Віцебскага мастацкага тэхнікума //

Зборнік выступленняў на навуковай канферэнцыі, прысвечанай 75-годдзю Віцебскай мастацкай школы.-Віцебск, 1994.-С 110-115. Матэрыялы круглага стала, прысвечанага 80-летнюю со дня адкрыцця в гораде Народнага хударожественнага училища. 27-28 апреля 1999 г.- Витебск, 1999.

23. Каган, М.С. Морфология искусства: Историко-теоретическое исследование внутреннего мира искусств / М.С. Каган. – М.: Искусство, 1972. – 440 с.
24. Казовский, Г. Художники Витебска. Иегуда Пэн и его ученики.- М.: Имидж.
25. Каменский, А.А. Романтический монтаж / А.А. Каменский. – М.: Советский художник, 1989. – 336 с.: ил.
26. Кацер, М.С. Изобразительное искусство Белоруссии дооктябрьского периода: Очерки.- Минск: Наука и техника, 1969.
27. Кичина, Е.М. И.Е. Репин и Здравнево. В обретении и разлуке.- Витебск, 1990.
28. Крэпак Б. Віцебскі авангард // Спадчына, 1991.- № 4.- С. 30-40.
29. Лазука Б. А. Слоўнік тэрмінаў. Архітэктура, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва.- Мінск: Беларусь, 2001.
30. Лазука Б.А. Беларускае барока.- Мінск: Беларусь, 2001.
31. Лазука, Б.А. Гісторыя беларускага мастацтва. У 2.Т. / Б.А. Лазука. – Мінск: Беларусь, 2007. – 351с.: іл.
32. Лакотка, А.Л. Рысы беларускай архітэктуры.- Мінск: Ураджай, 1999.
33. Лисов А.Г. Уновис - партия Малевича // Малевич. Классический авангард. Витебск - 4.- Витебск, 2000.- С. 14-28.
34. Лисов А.Г. Художник и власть: Марк Шагал - уполномоченный по делам искусств // Диалог. Карновал. Хронотоп., 1997.- № 2.- С. 84-103.
35. Лявонова, А.К. Старажытна-беларуская скульптура.- Мінск: Навука і тэхніка, 1991.
36. Медвецкий, С. Особенности образной интерпретации традиционных тем в белорусской живописи 1980-х – первой половины 1990-х годов / С. Медвецкий // Веснік ВДУ. – 2002. – №4. – с. 76 – 81.
37. Медвецкий, С. Особенности развития белорусской станковой живописи в 1990-е годы / С. Медвецкий // Веснік ВДУ. – 2004. – №2. – с. 86 – 94.
38. Медвецкий, С. Пути развития современного реализма в белорусской живописи 1990-х годов / С. Медвецкий // История и культура Европы в контексте становления и развития региональных цивилизаций и культур: актуальные проблемы из исторического прошлого и современности: Тезисы материалов международной научно-теоретической конференции, Витебск, 30 – 31 октября 2003г./ УО «ВГУ им. П.М. Машерова» – Витебск, 2003. – с.216 – 218.
39. Медвецкий, С. Сравнительный анализ поэтики белорусской живописи в историческом контексте 1920 – 1990-х годов / С. Медвецкий // Проблемы истории литературы и культуры, Международный сборник статей под общ. ред. проф. А.А. Гугнина. – Москва – Новополюцк: 2003.

– №17 – с.303 – 311.

40. Медвецкий, С.В. Беларуская тэматычная жывапісь 1960-1990-х гадоў: пособіе / С.В. Медвецкий. – Вiтeбск: УО «ВГУ ім. П.М. Машэрава», 2006. – 135 с.
41. Мисюк, А.Е. Беларуская савецкая партрэтная жывапісь (1917 – 1967) /А.Е. Мисюк. – Мн.: Наўка і тэхніка, 1986. – 104с.: іл.
42. Музей старажытнабеларускай культуры.-Мінск: Беларуская наўка, 1998.
43. Наливайко Л.Д. К історыі художественнай жыцці Вiтeбска (1918-1922 гг.) - Вiтeбск, 1994.
44. Налівайка Л Чырвонае, ружовае і Шэрае // Мастацтва, 1993, № 10.- С. 7-15.
45. Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь. Мастацтва 15 – пачатку 20 стагоддзя.- Мінск: Беларусь, 2004.
46. Орлова, М.А. Искусство Советской Белоруссии / М.А. Орлова; под ред. П.Н. Гавриленко. – М.: издательство Академии художеств СССР, 1960. – 325 с.: ил.
47. Рыбкин М., Шульман А. Юдель (Юрий) Пэн. - Вiтeбск, 1994.
48. Сарабянов Д.В. Малевич и искусство первой трети 20 века // Искусство.- № 11.-1983.-С. 34-38.
49. Сахута, Я.М. Народнае мастацтва беларусі.- Мінск: Беларуская энцыклапедыя, 1997.
50. Ціхановіч Я. Успаміны Яўгена Ціхановіча // Полацк.- Кліўленд, ЗША. 1993.- № 6 (26)-7 (27).
51. Цыбульскі, М.Л. Художественное пространство Вiтeбска и исторический опыт его искусствоведческого исследования // Искусство и культура, 2011.- № 1 (1).- С. 7-17
52. Цыбульскі, М.Л. Мова абстракцыі і метафарычныя вобразнасць у творчасці Аляксандра Салаўева // Мастацтва і культура, 2011.-№ 4 (4). – С.40-48
53. Цыбульскі, М.Л. Творчыя аб'яднанні мастакоў на Віцебшчыне ў ХХ стагоддзі // Мастацтва і культура, 2011.-№ 3 (3). – С.43-51
54. Чантурія В.А. История архитектуры Белоруссии (дооктябрьский период). Минск: Вышэйшая школа, 1985.
55. Шагал М. Моя жыццё.- М.: Эліс Лак, 1994.
56. Шагаловскі зборнік. Матэрыялы 1-5 Шагаловскіх дзён у Вiтeбске (1991-1995).-Вiтeбск, 1996.
57. Шамшур В.В. Празднества революции.-Минск: Наўка і тэхніка, 1989.
58. Шатских А.К. Малевич в Вiтeбске // Искусство, 1988.- № 11.- С. 38-44.
59. Шатских А.С. Уновис - очаг новага свету // Великая утопия: Русский и советский авангард. 1915-1932. Каталог выставки.- Берн-Москва, 1993.- С. 72-83.
60. Шатских, А. Вiтeбск. Жыццё іскусства. 1917-1922.- М.: Языки русской культуры, 2001.
61. Шматаў, В.Ф. Беларуская графіка 1917 – 1941 гг.-Мінск: Наўка і

тэхніка, 1975.

62. Шматаў, В.Ф. Беларуская кніжная гравюра 16-18 стагоддзяў.- Мінск: Навука і тэхніка, 1984.
63. Шчакаціхін М. Нарысы з гісторыі беларускага мастацтва.-Мінск: Навука і тэхніка, 1993.
64. Элентух И.Б. Цвета времени и краски «изофронта» // Неман, 1987.- № 11.-С. 145-151.
65. Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі. У 5 т.- Мінск: Бел СЭ, 1984-1987.

Репозиторий ВГУ

ПЛАН СЕМІНАРСКИХ ЗАНЯТКАЎ

Семинар № 1

Тэма: **"Витебская художественная школа и ее место в истории культуры Беларуси (конец 19 в. - начало 21 в.)"**

1. Художественная жизнь на белорусских землях в конце 19 - начале 20 вв. (до 1917 г.) (Вильно, Минск, Витебск); художественное образование в крае (деятельность И. Трутнева (Вильно); В. Мааса, А. Попова, Я. Кругера (Минск); Ю. Пэн (Витебск) и др.). Школа-студия Ю. Пэна.
2. Художественная жизнь в Беларуси в 1917-1923 гг. "Витебский ренессанс": шагаловский период (1918-1920 гг.); период доминирования Уновиса (1920-1922 гг.) (Витебское народное художественное училище (1918-1920 гг.); Витебские государственные свободные художественные мастерские (1920-1921 гг.); Витебский художественно-практический институт (1921-1923 гг.)).
3. Витебск - центр художественного образования в Беларуси (1923-1941 гг.) (Витебский художественный техникум (1923-1924 гг.); Белорусский государственный художественный техникум (1924-1934); Витебское художественно-педагогическое училище (1934-1941 гг.)).
4. Витебск в художественной жизни Беларуси во второй половине 20 в. - начале 21 в. (Витебское художественно-графическое педучилище (1949-1959 гг.); Художественно-графический факультет УО "ВГУ им. П.М. Машерова).

Литература:

1. Гісторыя беларускага мастацтва. У шасці тамах.- Мн.: Навука і тэхніка, 1989. Т. 3,4.
2. Лазука Б.А. Псторыя беларускага мастацтва. У двух тамах.- Мн.: Беларусь, 2007. Т. 2.
3. Шатских А. Витебск. Жизнь искусства. 1917-1922. - М.: Языки русской культуры.
4. Шагал М. Моя жизнь.- М.: Эллис лак, 1994.
5. Дробов Л.Н. Живопись Белоруссии 19 - начала 20 в. - Мн.: Вышэйшая школа, 1917.
6. Шагаловский сборник.- Витебск, 1996.
7. Шамшур В.В. Празднества революции.- Мн.: Наук и техника, 1989.
8. Рывкин М., Шульман А. Юдель (Юрий) Пэн (1954-1937) - художник и педагог. - Витебск, 1994.
9. Подлипский А. Марк. Основные даты жизни и творчества.- Витебск, 1993.
10. Ю.Исаков Г.П. Ю.М. Пэн и М.З. Шагал: учитель и ученик // Веснік ВДУ. 2011.-№3(21).-С.81-87.

11. П.Исаков Г.П. Формирование и становление художественных школ на Витебщине (конец 19 в.- 1941 г.) // Веснік ВДУ.- 2008.- № 4(50).- С. 112-117.
12. Исаков Г.П. Белорусский государственный художественный техникум в период проведения в республике политики белоруссизации (1924-конец 1920-х гг.) /7 Проблемы истории литературы. Сборник статей. Выпуск двадцатый.- Москва-Новополоцк, 2008.- С. 417-423.
13. Каталог юбилейной выставки преподавателей ХГФ Витебск, 1989.
14. Каталог юбилейной выставки преподавателей художественно-графического факультета.- Витебск,2001.

Репозиторий ВГУ

Тэма: "Мастацтва старажытнабеларускіх княстваў (11-13 стст.)"

1. Архітэктурна-Палацкая архітэктурная школа (Сафійскі сабор (11 ст.), Спаса-Праабражэнскі сабор у Полацку (12 ст.); Дабравешчанская царква ў Віцебску (12 ст.)). Гродзенская архітэктурная школа (Царква Барыса і Глеба ў Гродне. (12 ст.)). Абарончае дойлідства. (Вежа ў Камянцы (Белая вежа). (1271-1289 гг.) і інш.).
2. Жывапіс. Роспісы Сафійскага сабора (11 ст.), Спаса-Праабражэнскага сабора (40-50-ыя гг. 12 ст.) у Полацку; Дабравешчанскай царквы (12 ст.) ў Віцебску; царквы Барыса і Глеба (2-ая пал. 12 ст.) ў Гродне).
3. Мастацтва рукапісаў ("Полацкае" (13-14 стст.), "Аршанскае" (кан. 12 - пач. 13 ст.), "Астрамірава" (1056-1057) евангеллі, "Ізборнік Святаслава" (1073), "Служэбнік Варлаама Хутынскага" (кан. 12 - пач. 13 ст.)).
4. Скульптура і дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва. Крыжы-энкаліпіёны. Абрэзкі ("Канстанцін і Алена" (сяр. 13 ст.) з Полацка; абрэзак з выявай Хрыста-Эмануіла (кан. 11 - пач. 12 ст.) з Пінска; двухбаковы абрэзак з выявамі Маці Боскай і Святога Пятра (1-ая пал. 13 ст.), абрэзак з выявамі Святых Міколы і Стэфана (1-ая пал. 13 ст.) з Мінску). Крыж Еўфрасінні Полацкай (зроблены полацкім майстрам Лазарам Богшам у 1161 г.)

Літаратура:

1. Гісторыя беларускага мастацтва. У шасці тамах.- Мн.: Навука і тэхніка, 1987. Т. 1.
2. Лазука Б.А. Гісторыя беларускага мастацтва. У двух тамах.- Мн.: Беларусь, 2007. Т. 1.
3. Лазука Б.А. Гісторыя мастацтваў. 2-ое выданне.- Мн.: Беларусь, 2003.
4. Чантурыя В. А. Гісторыя архітэктуры Беларусі (дооктябрьскі перыод).- Мн.: Вышэйшая школа, 1985.
5. Архітэктурна-Беларусі. У чатырох тамах.- Мн.: Беларуская навука, 2005. Т. 1.
6. Шчакаціхін М. Нарысы з гісторыі беларускага мастацтва.- Мн. Навука і тэхніка, 1993.
7. Лявонава А.К. Старажытна-беларуская скульптура.- Мн.: Навука і тэхніка, 1991.

Тэма: "Беларускае мастацтва 14-16 стст."

1. Архітэктура. Замкі у Лідзе (1330-ыя гг.), Крэве (1330-1340-ыя гг.), Віцебску (14-16 стст.), Полацку (14-16 стст.), Гродне (14-17 стст.), Міры (16 ст.), Ёясвіжы і інш.
2. Архітэктура. Культавае дойлідства. Царква Св. Міхаіла ў в. Сынковічы (кан.15 -пач. 16 ст.), царква Раства Маці Боскай у в. Мураванка (1516-1542 гг.), Дабравепгчанская царква ў Супраслі (1503-1511 гг.). Троіцкі касцел у Ішкальдзі (1472 г.), касцел Ушэсця Маці Боскай у Гродне (1548-1587 гг.), касцел Іаана Хрысціцеля ў в. Камаі (1606 г.). Кальвінскія зборы ў Заслаўі (1557 г.) і Смаргоні (1553 г.).
3. Жывапіс. Фрэскавы жывапіс капліцы Св. Троицы ў Любліне, роспіс Дабравепгчанскай царквы ў Супраслі.
4. Жывапіс. Іканапіс. Абразы "Маці Боская Замілаванне" (15 ст.) з г. Маларыта, "Маці Боская Адзігітрыя Іерусалімскай" (16 ст.) з г. Пінск, "Маці Боская Адзігітрыя Смаленская" (16 ст.) з в. Дубінец, "Маці Боская Адзігітрыя Іерусалімскай" (16 ст.) з в. Здзітава, "Св. Параскева Пятніца" (2-ая пал. 16 ст.) са Слуцку.
5. Свецкі жывапіс. Партрэты Юрыя Радзівіла (кан. 16 - пач. 17 ст.), Міхаіла Барысавіча (кан. 16 - пач. 17 ст.), Кацярыны Слуцкай (1580-ыя гг.), Юрыя (Ежы) Радзівіла (1590-ыя гг.).
6. Графіка. Рукапісы."Меціжскае евангелле" (кан. 13 - пач. 14 ст.), "Лаўрышаўскае евангелле" (кан. 13 -пач. 14 ст.), "Жыровіцкае евангелле" (15 ст.), "Шарашоўскае евангелле" (16 ст.), "Радзівілаўскі летапіс" (1485-1495 гг.) і інш.
7. Графіка. Творчая дзейнасць Ф. Скарыны, І. Фёдарова і П. Мсціслаўца. Выданні Віленскай друкарні Мамонічаў.
8. Скульптура. Дробная пластыка. Крыжы-энкаліпіёны. Абразкі "Прамудрасць ствары сабе храм", "Святы" (перш. чв. 16 ст.) Пінскага разьбара Ананія і інш.
9. Скульптура. "Укрыжаванне" з в. Галубічы; скульптуры з Троіцкага касцелаг.п. Шарашова (15-16 ст.), скульптуры "Ганна" і "Іакім" з в. Здзітава (сяр. 16 ст.), "Св. Рыгор Багаслоў"(пач. 16 ст.) з Полацку, "Марыя з дзіцем" (кан. 16 ст.) з Нясвіжскага касцела Божага Цела; царская брама з Праабражэнскай царквы в. Варанілавічы.
10. Скульптура. Мемарыяльная пластыка. Надмагілле Альбрэхта Гаштольда (1539-1541 гг.) з Вільнюскага Кафедральнага касцела, надмагілле Мікалая Крыштофа Радзівіла з Нясвіжскага касцела Божага Цела (пасля 1588 г.) і інш.

Семинар № 4

Тэма: "Беларускае мастацтва 17-18 стст."

1. Архітэктура. Гарадское будаўніцтва. Замкавае дойлідства.
2. Архітэктура. Культавае дойлідства.
3. Жывапіс. Фрэскавы жывапіс.
4. Жывапіс. Іканапіс.
5. Свецкі жывапіс.
6. Графіка.
7. Скульптура і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва.

Літаратура:

1. Гісторыя беларускага мастацтва. У шасці тамах.- Мн.: Навука і тэхніка, 1987. Т. 2.
2. Лазука Б.А. Псторыя беларускага мастацтва. У двух тамах.- Мн.: Беларусь, 2007. Т. 1.
3. Лазука Б.А. Псторыя мастацтваў. 2-ое выданне.- Мн.: Беларусь, 2003.
4. Чантурия В.А. История архитектуры Белоруссии (дооктябрьский период).- Мн.: Вышэйшая школа, 1985.
5. Архітэктура Беларусі. У чатырох тамах.- Мн.: Беларуская навука, 2005. Т. 1.
6. Шчакаціхін М. Нарысы з гісторыі беларускага мастацтва.- Мн. Навука і тэхніка, 1993.
7. Лявонава А.К. Старажытна-беларуская скульптура.- Мн. .Навука і тэхніка, 1991.
8. Кацер М.С. Изобразительное искусство Белоруссии дооктябрьского периода.-Мн.: Наука и техника, 1969.
9. Шматаў В.Ф. Беларуская кніжная гравюра 16-18 стагоддзяў,- Мн.: Навука і тэхніка, 1984.
10. Ю.Жывапіс Беларусі 12-18 стагоддзяў.- Мн.: Беларусь, 1980.
11. Іканапіс Беларусі 15-18 стагоддзяў.- Мн.: Беларусь, 1992.

Семінар № 5

Тэма: "Мастацтва Беларусі 19 - пачатку 20 стагоддзяў"

1. Творчая і педагогічная дзейнасць Ф. Смуглевіча і Я. Рустэма.
2. Партрэтны жывапіс.
3. Пстарычны жывапіс.
4. Бытавы жанр.
5. Пейзажны жывапіс.
6. Графіка

Літаратура:

1. Гісторыя беларускага мастацтва. У шасці тамах.- Мн.: Навука і тэхніка, 1987. Т. 3.
2. Лазука Б.А. Псторыя беларускага мастацтва. У двух тамах.- Мн.: Беларусь, 2007. Т. 1.
3. Лазука Б.А. Псторыя мастацтваў. 2-ое выданне.- Мн.: Беларусь, 2003.
4. Дробов Л.Н. Живопись Белоруссии 19 - начала 20 в. - Мн.: Вышэйшая школа, 1917.
5. Казовский Г. Художники Витебска. Иегуда Пэн и его ученики.- М.: Имидж.
6. Кацер М.С. Изобразительное искусство Белоруссии дооктябрьского периода: Очерки.- Минск: Наука и техника, 1969.

РАЗВИТИЕ БЕЛОРУССКОГО ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО ИСКУССТВА В 1920 - 1960 ГОДЫ.

1. Условия формирования изобразительного искусства в первые годы советской власти. Всебелорусские художественные выставки 1925, 1927, 1929 гг. Историко-революционная тема в творчестве В. Волкова, М. Энде, М. Филипповича, Г. Виера и другие. Развитие темы труда в творчестве В. Волкова, М. Станюты, И. Ахремчика, П. Гавриленко, М. Моносзон и другие. Развитие пейзажного жанра - В. Бельницкий-Бируля, В. Кудревич и др.
Перемены в социальной жизни общества - рождение творческого метода социалистического реализма (1930-е гг.).
2. Творчество Я. Дроздовича. Художественно-краеведческий характер графики (историческая и фантастическая живопись). Творчество А. Киш, место наивного искусства в современной культуре.
3. Развитие станковой графики 1920 - 1930-х гг. (А. Астапович, А. Тычина, Е. Минин, Г. Змудинский, С. Юдовин, З. Горбовец).
4. Скульптура 1920 - 1930-х гг. (Творчество А. Грубэ, А. Бембея, А. Глебова, З. Азгура, А. Бразера).
5. Изобразительное искусство периода Великой Отечественной войны (1941 - 1945). Живопись, графика и скульптура.
6. Живопись послевоенного времени (1946 - 1950-е годы). Образное выражение темы Великой Отечественной войны в творчестве П. Гавриленко, Е. Зайцева, В. Суховерхова, В. Волкова, Н. Воронова, В. Хрусталёва, В. Цвирко, А. Шибнева, М. Моносзона и др. Решение темы труда (Р. Кудревич, М. Савицкий, В. Громько, А. Малишевский).
Характеристика переломного периода второй половины 1950 - 1960 годов. Становление «сурового стиля». Творчество Г. Ващенко, В. Сахненко, М. Савицкого, В. Стельмашонка, М. Данцига, Л. Щемелева, В. Цвирко, А. Малишевского, М. Чепика и других авторов.
Основные особенности в решении военно-исторической темы в 1960-е годы. (И. Ахремчик, И. Стасевич, М. Савицкий, В. Громько). Лирико-эпическое начало в белорусском пейзаже этих лет (В. Цвирко, В. Громько, М. Данциг и др.).
7. Особенности развития станковой графики (1950 - 1960) гг. (А. Последович, Е. Лось, А. Кашкурович, Б. Заборов, Г. Поплавский и др.).
8. Основные тенденции в станковой скульптуре 1950 - 1960-х годов. (А. Аникейчик, Г. Муромцев, Л. Гумилевский, З. Азгур, А. Глебов, С. Селиханов).

ЛИТЕРАТУРА

1. Гісторыя беларускага мастацтва: у 6 т. Т.4: 1917 - 1941 гг. - Мн.: Навука і тэхніка, 1990. - 352с: іл.
2. Гісторыя беларускага мастацтва: у 6 т. Т.5: 1941 - 1960 гг. - Мн.: Навука і тэхніка, 1992. - 255с: іл.
3. Дробов Л.Н. Живопись Белоруссии XIX - начала XX века. - Мн.: Вышэйшая школа, 1974. - 295с, ил.
4. Дробов Л.Н. Живопись Советской Белоруссии (1917 - 1975). - Мн.: Вышэйшая школа, 1979. - 304с, ил.
5. Дробов Л.Н. Великая Отечественная война в произведениях белорусской живописи. - Мн.: Наука и техника, 1987. - 39с, ил.
6. Масленікаў П.В. Беларускі савецкі тэматычны жывапіс Мн.: Выдавецтва Акадэміі навук БССР, 1962 - 154с, іл.
7. Орлова М.А. Искусство Советской Белоруссии. Очерки. - М., «Академия художеств СССР», 1960 - 325с, ил.
8. Баразна М. Беларуская кніжная графіка 1960 - 1990 гг. - Мн., Беларуская энцыклапедыя, 2001 - 293с, ил.
9. Шматаў В.Ф. Беларуская графіка 1917 - 1941 гг. - Мн., Навука і тэхніка, 1975 - 285с, ил.
10. Петэрсон Э.А. Портретная скульптура Советской Белоруссии. - Мн.: Вышэйшая школа, 1982. - 278с, ил.

ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ БЕЛОРУССКОГО ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО ИСКУССТВА В 1970 - 2000 ГОДЫ.

1. Белорусская станковая живопись 1970 - первой половины 1980-х гг. Творчество В. Сумарева, В. Стельмашонка, М. Чепика, В. Сахненко. Особенности решения темы Великой Отечественной войны и партизанского движения в творчестве М. Савицкого, Н. Залозного, М. Данцига, Г. Ващенко, П. Масленикова, Г. Туровской и других авторов этого периода.
Новые тенденции в решении темы современности. (З. Литвинова, М. Чепик, Н. Бущик, Ю. Пискун, Н. Селещук и др.).
Поиск национального своеобразия в творчестве А. Марочкина, Ф. Янушкевича, В. Товстика и др.
2. Основные проблемы развития станковой графики 1970 - 2000-х годов (А. Последович, А. Кашкурович, В. Шарангович, В. Савич, Н. Селещук, В. Славук и другие авторы).
3. Особенности развития станковой скульптуры 1970 - 2000-х годов (А. Аникейчик, А. Бембель, Л. Гумилевский, В. Слободчиков, А. Метлицкий, А. Шатерник, А. Гвоздики и др.).
4. Переломный этап в социальной и художественной жизни общества во второй половине 1980 - 2000-е гг.
Обострение экологической проблематики. (М. Савицкий, В. Шкарубо В. Шматов, А. Марочкин).
Влияние эстетики постмодернизма на изобразительное искусство 1980 - 2000-х годов. Рождение творческих объединений («Немига-17», «Галина», «Форма», «Плюралис», «Бло», «Коми-Кон», «Штука», «4 - 63», «Бисмарк», художественное объединение «Квадрат» - в Витебске) и ряд других.
«Современный реализм» в творчестве Н. Селещука, Г. Скрипниченко, В. Губарева, Р. Вашкевича, Н. Залозной, И. Тишина, О. Сковородко, А. Соловьёва, В. Нестеренко, И. Лисицы и др.
Обращение живописцев к национальным корням и проблеме «малой родины» (Творчество Е. Батальонка, Н. Исаёнка, Б. Казакова, В. Марковца, Г. Скрипниченко, В. Уроднича, В. Шкарубо, Ф. Янушкевича и других авторов).
Основные тенденции развития белорусской станковой живописи 1980 - 2000-х годов.

ЛИТЕРАТУРА

1. Гісторыя беларускага мастацтва: у 6 т. Т.6: 1960 - 1980 гг. - Мн.: Навука і тэхніка, 1994. - 375с: іл.
2. Дробов Л.Н. Живопись Советской Белоруссии (1917 - 1975). - Мн.: Вышэйшая школа, 1979. - 304с, ил.
3. Дробов Л.Н. Великая Отечественная война в произведениях белорусской живописи. - Мн.: Наука и техника, 1987. - 39с, ил.
4. Баразна М. Беларуская кніжная графіка 1960 - 1990 гг. - Мн., Беларуская энцыклапедыя, 2001 - 293с, ил..
5. Петэрсон Э.А. Портретная скульптура Советской Белоруссии. - Мн.: Вышэйшая школа, 1982. - 278с, ил.
6. Журнал «Мастацтва Беларусі» 1983 - 1989гг.
7. Журнал «Мастацтва» 1990 - 2012гг.